

> Retouradres Postbus 20011 2500 EA

Aan de voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

**Ministerie van
Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties**
Directoraat-Generaal
Koninkrijksrelaties

Turfmarkt 147
Den Haag
Postbus 20011
2500 EA

Kenmerk
2021-0000648692

Uw kenmerk

Bijlage(n)
3

Datum 10 december 2021
Betreft 8e Voortgangsrapportage over de bestuurlijke ingreep Sint
Eustatius

eInleiding

In deze brief informeer ik uw Kamer over de voortgang van de projecten op Sint Eustatius en over de voortgang onder de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius. De laatste voortgangsrapportage ontving u op 31 mei jl.¹, waarvan de inhoud is besproken in het commissiedebat Sint Eustatius op 2 juni jl.

Achtergrond

Sint Eustatius kent sinds 18 juni jl. een nieuw bestuur. Op die dag benoemde ik mevrouw M.A.U. Francis tot regeringscommissaris en mevrouw C. Toet tot plaatsvervangend regeringscommissaris. Ik heb mevrouw Francis op 4 november jl. gesproken tijdens haar werkbezoek aan Nederland. De regeringscommissaris en ik hebben geconstateerd dat er nog veel uitdagingen zijn, maar Sint Eustatius boekt gestaag vooruitgang.

Zo beschreef ik in de vorige voortgangsrapportage onder andere het ICT-project, dat nu met succes is afgerond. Ook werd er gesproken over een patstelling bij het Roaming Animals-project, terwijl men het nu eens is geworden over een nieuw-ontwikkelde totaalaanpak. Daarnaast zijn er verdere voorbereidingen getroffen voor een aantal bouwprojecten, zoals de Gwendoline van Putten-school en de Road Behind The Mountain. Ten slotte is na een zorgvuldig doorlopen traject van ontwerp en aanbesteding, de luchthaven geopend.

Sinds 2018 is de basis van de bestuurlijke ingreep onveranderd: het herstellen van de rechtsorde voor het welzijn van de bevolking van Sint Eustatius. Middels de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius wordt er intensief gewerkt aan duurzame resultaten. Zodoende ontstaan ontwikkelmogelijkheden, voor het eiland en haar bewoners.

Ter uitvoering van de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius en in het kader van motie Özütok c.s.² heeft het Openbaar Lichaam Sint Eustatius (OLE) de afgelopen periode intensief gewerkt aan het concretiseren van de route-tijdtabel en zijn de

¹ Tweede Kamer, 2020-2021, kamerstuk 35 570 IV, nr. 42.

² Tweede Kamer, 2019-2020, kamerstuk 35422, nr. 8.

eerste stappen voor de realisatie van de criteria gezet. Ook is er vooruitgang geboekt in de modernisering van de faciliteiten voor ambtenaren en in de aanpak van de veelheid aan openstaande projecten op Sint Eustatius. Daarnaast is in het sociale en fysieke domein vooruitgang geboekt.

Deze rapportage heeft 3 bijlagen:

- Bijlage 1: De route-tijdtabel ter uitvoering van motie Özütok c.s.
- Bijlage 2: Beantwoording brief regeringscommissaris d.d. 29 november 2021.
- Bijlage 3: Doorgeleide reactie van de Stataanse eilandsraad op de toezegging-Van Dam (3 juni 2020) omtrent (de meerwaarde van) burgerparticipatie.

Algemeen beeld

Het herstel van reguliere democratische verhoudingen op Sint Eustatius is een traject van lange adem. De twaalf in te voeren criteria uit de Memorie van Toelichting van de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius zijn geen checklist om af te vinken. Deze punten moeten duurzaam worden ingevoerd en dit kost tijd.

In mijn vorige rapportage sprak ik over de route-tijdtabel. Conform de motie-Özütok heb ik de regeringscommissaris verzocht om in overleg met de eilandsraad te werken aan een route-tijdtabel. Op 15 november jl. heeft de regeringscommissaris mij de vastgestelde route-tijdtabel toegestuurd. De uitvoering van de route-tijdtabel is een blijvend aandachtspunt om te komen tot duurzame verbetering. De regeringscommissaris gaat de planning voor het behalen van streefdata daarom na 6 maanden evalueren.

Een ander aandachtspunt is de COVID-19-situatie. Hoewel de COVID-19-besmettingen in de afgelopen maanden beperkt zijn gebleven, zijn de gevolgen van de wereldwijde pandemie ook op Sint Eustatius merkbaar. Niet alleen sociaal-maatschappelijk, maar ook de economische gevolgen zijn op het hele eiland te merken. Om die reden stond Nederland onder andere Sint Eustatius bij met economische hulp. Sint Eustatius heeft tot nu toe onder de steunpakkettenregeling ongeveer € 6,8 miljoen (USD 7,7 miljoen) van het Rijk ontvangen.

Op 30 augustus jl. informeerde ik u via een Kamerbrief³ dat het steun- en herstelpakket (NOW en TVL) voor Caribisch Nederland beëindigd wordt, met ingang van het vierde kwartaal van 2021. Het OLE zal in moeten zetten op het heropenen van het eiland. Belangrijk daarbij is dat het heropstarten van de economie verbonden is met het verhogen van de vaccinatiegraad. Immers: hoe hoger de vaccinatiegraad, hoe meer maatregelen kunnen worden losgelaten.

Dat de vaccinatiegraad (te) laag is, meldde ik in mijn vorige brief ook. Nu, zes maanden later, is de vaccinatiegraad onder volwassenen gestegen van 46 procent

---

³ Kamerstukken II, 2021/22, 2021Z14695.

naar 56 procent.⁴ Ook worden sinds juni jl. jongeren tussen 12 en 17 jaar gevaccineerd, waarmee de algehele vaccinatiegraad momenteel uitkomt op 46 procent. Dit is, negen maanden na het invliegen van de eerste vaccins op Sint Eustatius, nog niet de gewenste vaccinatiegraad voor een totale heropening van het eiland. Ik ben van mening dat wél alle economische activiteiten moeten worden opgestart en dat het OLE voor niet-gevaccineerden maatregelen moet blijven treffen. Het ministerie van VWS blijft het OLE adviseren op mogelijkheden om de vaccinatiegraad te verhogen. Ik wil de Statianen daarom nogmaals op het hart drukken dat een hoge vaccinatiegraad in deze tijden de basis vormt voor een weerbare economie en voor de publieke gezondheid.

Bestuurlijk domein

De vorige voortgangsrapportage stond in het teken van de stappen die Sint Eustatius genomen heeft sinds het installeren van de eilandsraad in oktober 2020. Intussen zijn we weer een aantal maanden verder en zie ik de kenmerken van goed bestuur op belangrijke onderdelen vaker terugkomen op Sint Eustatius.

Goed bestuur

Tijdens het commissiedebat Sint Eustatius op 2 juni jl. heb ik toegezegd om in deze voortgangsrapportage terug te komen op de kaders van goed bestuur. Zoals in de Wet openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba (WolBES) is verwoord, kenmerkt goed bestuur zich door een hoge mate van professionaliteit, integriteit, slaagvaardigheid en controleerbaarheid. De in de memorie van toelichting van de Wet herstel Voorzieningen Sint Eustatius genoemde twaalf criteria zijn gebaseerd op deze kenmerken. Om tot goed bestuur te komen, moet het bestuur in staat zijn haar taken naar behoren uit te voeren. Met deze voortgangsrapportage is aan deze toezegging voldaan.

Rekenkamer Sint Eustatius

Een rekenkamer heeft onder andere de taak om de rechtmatigheid van de bestedingen door het openbaar bestuur te onderzoeken. Het instellen van de Rekenkamer Sint Eustatius is een criterium uit Fase 1.0 uit de Memorie van Toelichting van de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius. De Rotterdamse Rekenkamer heeft hierin ondersteuning geleverd. De Rekenkamer Sint Eustatius is inmiddels operationeel en wordt momenteel bemenst door leden van de Rotterdamse Rekenkamer. De werving van lokale rekenkamerleden loopt. Naar verwachting kunnen de nieuwe leden begin 2022 worden benoemd. Een mooie stap richting een robuust, integer en zelfregulerend bestuur.

De route-tijdtabel

Het tijdspad van de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius is in de route-tijdtabel verder uitgewerkt. Zoals in de vorige voortgangsrapportage Sint Eustatius⁵ omschreven, is de route-tijdtabel een uiteenzetting van de criteria uit de Memorie van Toelichting van de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius. Hierin worden per

⁴ Stand van zaken d.d. 11 november 2021.

⁵ Tweede Kamer, 2020-2021, kamerstuk 35 570 IV, nr. 42.

criterium deelresultaten beschreven en streefdata genoemd. Nadat de regeringscommissaris een eerste versie van de route-tijdtabel naar uw Kamer stuurde in mei van dit jaar, heeft het OLE het zomerreces benut om de route-tijdtabel tot in detail uit te werken. In het najaar heeft de regeringscommissaris deze besproken met de eilandsraad. Op 15 november jl. heb ik de uitgewerkte route-tijdtabel ontvangen. De brief van de regeringscommissaris met de route-tijdtabel en een tweetal moties van de eilandsraad zijn als bijlage 1 aan deze rapportage toegevoegd. Op 29 november jl. heb ik de regeringscommissaris mijn reactie toegestuurd. Deze is te vinden in bijlage 2. In deze brief deel ik mijn zorgen over de samenwerking tussen de regeringscommissaris en de eilandsraad. Ook benadruk ik dat de eilandsraad de sleutel voor verdere versnelling van de terugkeer naar reguliere bestuurlijke verhoudingen voor een groot deel zelf in handen heeft.

Het OLE heeft voor de fasen 2.0 tot en met 4.0 deelresultaten uitgewerkt die laten zien welke resultaten op welke termijn kunnen worden behaald. Ook is er gekeken naar wat nodig is om deze deelresultaten te bereiken. Sint Eustatius bevindt zich op dit moment in fase 1.0. De implementatie van de criteria voorafgaand aan fase 1.0 is met de eilandsraadsverkiezingen van oktober 2020 succesvol afgerond. Om de volgende fase te bereiken moet Sint Eustatius de criteria voorafgaand aan fase 2.0 implementeren. Tot deze criteria behoren het opschonen van het verordeningenbestand, het op orde stellen van de administratie omtrent vergunningen, ontheffingsverleningen en subsidies, het hoogwaardig beheren van de kadasterfunctie en het ordenen van het toezicht- en handavings-instrumentarium.

Een aantal van deze criteria brengt uitdagingen met zich mee. Al in de tweede Voortgangsrapportage Sint Eustatius heb ik met uw Kamer gedeeld dat het opschonen van het verordeningenbestand en het in werking stellen van nieuwe verordeningen veel werk is. Het OLE moet alle bestaande lokale wet- en regelgevingen nalopen en verouderde verordeningen updaten. Bij het opstellen van nieuwe verordeningen worden de bewoners van Sint Eustatius nauw betrokken via consultatierondes en Townhall-meetings. Een volgende stap is het concretiseren van het uitvoeringsbeleid. Ook dit deel vraagt om intensieve inzet vanuit het OLE gezien de eerder geconstateerde achterstand op het gebied van toezicht en handhaving.

a) Opleidingsprogramma

Ook op andere terreinen wordt gewerkt aan het robuuster maken van de organisatie onder de Wet herstel voorzieningen Sint Eustatius. Zo worden ambtenaren vanaf 2022 voortdurend getraind door middel van de nieuw in het leven geroepen Statia Academy. Dit is een online leerplatform dat zich richt op het geven van e-trainingen. Daarin worden ambtenaren voorbereid op hun taak, rol en verantwoordelijkheid.

Daarnaast gaat het opleidingsprogramma voor politici van start. Dit programma is onderdeel van fase 2.1. Echter, in het kader van het versnellen van de terugkeer naar reguliere democratische verhoudingen zal er eerder – begin 2022 - gestart

worden met het programma. Het opleidingsprogramma bestaat uit het bijbrengen van kennis over wetgeving en staatskundige verhoudingen én uit het trainen van vaardigheden. Verder zal het opzetten van een dialoog tussen de eilandsraad, de regeringscommissaris en overige relevante overheidsorganisaties een belangrijk onderdeel worden van het programma.

b) Verbeterplan financieel beheer

Het Verbeterplan financieel beheer behoort tot fase 2.2 van de route-tijdtabel. Dit plan ziet toe op goed financieel beheer, als de basis van goed bestuur. Het OLE heeft in het afgelopen halfjaar belangrijke stappen gezet in het verbeteren van het financieel beheer. De achterstand in het opstellen en vaststellen van de jaarrekeningen tot en met 2020 is bijvoorbeeld ingelopen. De externe accountant heeft bij al deze jaarrekeningen een verklaring van oordeelonthouding afgegeven en het OLE werkt aan het oplossen van de bevindingen van de accountant.

Het grootste deel van de maatregelen uit het verbeterplan financieel beheer is afgerond. Er wordt momenteel aan de laatste nog openstaande acties gewerkt, daartoe behoort onder andere dat het OLE moet komen tot een sluitende begroting. Daarnaast wordt op basis van een recentelijk opgesteld intern controleplan het bestaan en de werking van een "deugdelijke" administratieve organisatie binnen het OLE beoordeeld.

Sinds de begroting 2021 heeft het College financieel toezicht Bonaire, Sint Eustatius en Saba (Cft BES) haar adviesfunctie bij de ontwerpbegroting weer hervat. Het Cft BES adviseert op verzoek van de regeringscommissaris ook bij ontwerp-wijzigingen van de begroting. De begroting 2021 en de eerste twee uitvoeringsrapportages van 2021 zijn bovendien volledig in eigen beheer opgesteld. Voorheen werd er vooral geleund op externe inhuur.

Het OLE gaat met de uitvoering van de route-tijdtabel een belangrijke tijd tegemoet. De route-tijdtabel geeft een goed inzicht in de planning en de te nemen stappen. Wanneer de route-tijdtabel over een half jaar wordt geëvalueerd kan er bezien worden op welke criteria Sint Eustatius vooruitgang heeft geboekt.

Communicatie met de bevolking

Naast de uitvoering van de route-tijdtabel is een betere communicatie over de voortgang en de behaalde resultaten een prioriteit van het OLE. Het OLE heeft hiervoor een nieuw communicatieplan opgesteld. Een onderdeel van het plan is om intensiever en pro-actiever gebruik te maken van bestaande en nieuwe communicatiemiddelen. Er wordt ingezet op meer visualisaties, een duidelijke website en het gebruik van focusgroepen vanuit de bevolking. Daarnaast ontvangen ambtenaren van het OLE een communicatietraining om de bevolking te informeren over stappen die zijn gezet binnen lopende projecten. Zodoende wordt de bevolking goed op de hoogte gebracht van de ontwikkelingen op het eiland.

Burgerparticipatie

Er wordt ook gewerkt aan het betrekken van de bevolking bij de ontwikkelingen op het eiland. Het OLE geeft invulling aan burgerparticipatie door regelmatig town hall-meetings te organiseren. Ook worden consultatierondes gehouden bij het opstellen van beleid of verordeningen en hebben de regeringscommissaris en de plaatsvervangend regeringscommissaris vanaf 1 september jl. een wekelijks spreekuur geopend. Tijdens dit spreekuur kunnen Stataanse burgers met het bestuur in gesprek gaan over onderwerpen die zij belangrijk vinden.

Tijdens het commissiedebat Sint Eustatius in juni 2020 heb ik u toegezegd om terug te komen op de meerwaarde van een burgerparticipatieraad. In bijlage 3 vindt u de brief van de plaatsvervangend regeringscommissaris, waarin zij mededeelt dat de installatie van een burgerparticipatieraad door de eilandsraad is afgewezen. Met deze brief is voldaan aan de toezegging-Van Dam (d.d. 3 juni 2020).

ICT-project 'Goed bestuur'

Het OLE werkt daarnaast ook aan moderne voorzieningen voor ambtenaren. Als voorzieningen up-to-date zijn, kan er effectief worden samengewerkt. In het ICT-project voor het moderniseren van de faciliteiten van het ambtenarenapparaat zijn dan ook grote stappen gezet. Waar ik in de vorige voortgangsrapportage kon melden dat de eerste fase van het ICT-project nog moest worden afgerond, kan ik nu melden dat fase 2 van het ICT-project 'Goed bestuur' bijna klaar is. Sint Eustatius is daarmee het eerste eiland in het Caribische deel van het Koninkrijk dat volledig is overgegaan naar Microsoft 365. Een geweldige prestatie van collega's van zowel SSO-RCN in Bonaire als van het Openbaar Lichaam Sint Eustatius. Er moeten nog drie locaties van het OLE worden overgezet naar het nieuwe, beveiligde netwerk. Nog dit jaar zal fase 2 van het project geheel zijn afgerond. De laatste fase van het project resulteert in goed toegeruste werkplekken die passen bij het nieuw te bouwen Centraal Overheidskantoor.

Eén van de ICT- trainingen aan ambtenaren van het OLE.

Sociaal en cultureel domein

Ook het sociaal en cultureel domein kent een veelvoud aan lopende projecten. Sint Eustatius zet in op de jeugd, zij zijn immers de toekomst van het eiland. Dit doet zij onder andere door te investeren in een kansrijke omgeving voor jongeren, sport en beweging, jeugdparticipatie en arbeidskansen.

BES(t) 4 Kids

Vanuit het programma BES(t) 4 Kids is er zowel vanuit de rijksoverheid als op Sint Eustatius in de afgelopen maanden gewerkt aan het verbeteren van de kwaliteit van de kinderopvang. Zo zijn de subsidies voor de kinderopvangorganisaties verhoogd. Dit heeft per 1 juli jl. geleid tot een verlaging van de ouderbijdrage en het verbeteren van de kwaliteit van de kinderopvang. Eén van de ambities is het uitwisselen van kennis over pedagogisch beleid. Daarom heeft Sint Eustatius een 'twinning'-programma opgezet met de Nederlandse kinderopvangorganisatie OPSTOOM.

In het kader van deze samenwerking, hebben medewerkers van de kinderopvangorganisaties, de besturen, ouders en andere betrokkenen in augustus twee weken deelgenomen aan een online programma over pedagogisch beleid. Dit programma bestond onder andere uit ontmoetingen en trainingen met personeel en besturen van kinderopvangcentra. In september zijn de directeuren van drie kinderopvangcentra drie weken in Nederland geweest. Het doel van het bezoek was om te ervaren hoe kinderopvang in Nederland is georganiseerd op het gebied van management, pedagogische kwaliteit en op de werkvloer.

Arbeidsbemiddeling en -participatie

Voor een aantal arbeidsmarktprojecten op Sint Eustatius verstrekt het ministerie van SZW een bijzondere uitkering. De proef 'Iedereen doet mee' is een programma voor werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt. Zij krijgen de kans om een jaar lang ervaring op te doen bij reguliere werkgevers in verschillende sectoren. Het eerste jaar is inmiddels afgerond en van de elf deelnemers zijn er twee succesvol ingestroomd bij werkgevers, twee deelnemers zijn gestopt en de rest van de deelnemers is doorgestroomd naar het volgende jaar. In een ander programma, 'Golden Opportunity', hebben 25 deelnemers hun training met succes afgerond. De New Challenges Foundation verzorgde het programma, in samenwerking met het onlangs geopende Golden Rock Nature & Dive Resort. Na zeven maanden training en stage zijn veertien studenten geplaatst bij het resort, met perspectief op aanvullende plaatsingen na de officiële opening in september jl. Daarnaast is recentelijk het 'vocational training program' begonnen. Daarin worden veertien deelnemers opgeleid tot lasser om als lokale kracht aan de slag te gaan bij de olieterminal van GTI Statia. Dit programma eindigt in maart 2022.

Sport en beweging jeugd

Het kabinet heeft geld beschikbaar gesteld voor extra steun op korte termijn voor jeugd, sociaal en mentaal welzijn en leefstijl en sport. Vanuit het Caribisch Sport- en Preventieakkoord hebben coaches van de Koninklijke Nederlandse Voetbalbond (KNVB) en de Nederlandse Volleybal Bond (NeVoBo) in augustus een zomerkamp op het eiland georganiseerd voor kinderen en coaches. Zestig jongeren hebben twee weken lang dagelijks training ontvangen. Ook hebben twintig coaches hun trainersdiploma gehaald. Daarnaast wordt er ingezet op zwemvaardigheid voor de jeugd: 9 aspirant-instructeurs zijn begonnen met een training om kinderen zwemles te kunnen geven. Zo kunnen er meer kinderen op Sint Eustatius leren zwemmen én worden kinderen enthousiast gemaakt om te sporten en te bewegen.

De regeringscommissaris (6e van rechts) met vertegenwoordigers van NeVeBO, KNVB, de Statia Sports Facility Foundation, International Boys en het Social Domain directoraat tijdens de startbijeenkomst van het zomerkamp.

De komende periode gaan nog meer activiteiten dankzij dit extra geld plaatsvinden. Deze staan in het teken van een recent getekend memorandum van overeenstemming tussen Sint Eustatius en Saba, bedoeld om samen op te trekken op het gebied van sport. Onderdeel van het memorandum zijn het gezamenlijk ontwikkelen van kennis en vaardigheden, het versterken van de bestaande sportinfrastructuur en het vinden van aansluiting met de georganiseerde sport in de regio en Europees Nederland.

Actieplan 12+

Het sociaal domein kent een aantal lopende projecten voor kinderen, jongeren en jongvolwassenen. Er worden activiteiten aangeboden die gericht zijn op deze specifieke doelgroep. Het Actieplan 12+ biedt de Statiaanse jeugd van 12 jaar en ouder de mogelijkheid om in een gezonde, veilige en kansrijke omgeving op te groeien. Het accent ligt op de algemene ontwikkeling van jongeren en op preventieve jeugdzorg. Zo gaan jongerenwerkers tieners ondersteunen in hun ontwikkeling. VWS draagt zowel financieel als inhoudelijk aan dit plan bij.

Jeugdparticipatie

Een ander essentieel onderwerp bij de ontwikkeling van jongeren, is jeugdparticipatie. Sinds enkele jaren werkt het ministerie van BZK samen met UNICEF om de rechten van het kind in Caribisch Nederland te verbeteren. Jongereninspraak en jongerenparticipatie zijn daar een belangrijk onderdeel van. In het online participatietraject van UNICEF, #mijnnieuwewereld, is aan de jongeren van Caribisch Nederland gevraagd hun mening te geven over de gevolgen van de coronacrisis en hoe zij hun toekomst zien.

Samen met het ministerie van VWS wordt gekeken hoe jongeren in Caribisch Nederland zo goed mogelijk kunnen worden betrokken bij nieuw (jeugd)beleid. Er vinden inmiddels verschillende activiteiten plaats. Denk hierbij aan sportuitwisseling met andere eilanden en dans- en dramadocenten die tijdens de zomervakantie naar het eiland komen. Ook is er een debatgroep opgericht. Daarin kunnen studenten van elf tot achttien jaar hun spreekvaardigheid ontwikkelen om in gesprek te kunnen gaan met sleutelfiguren op het eiland. Ze leren lobbyen, debatteren en uiteindelijk hoe zij verandering teweeg kunnen brengen op Sint Eustatius, in het Koninkrijk en hopelijk de wereld.

Opgravingen vliegveld

Op 16 september jl. heeft de Tweede Kamer verzocht een stand van zaken te ontvangen over het archeologisch onderzoek op het terrein van het F.D. Roosevelt vliegveld. Op 8 oktober jl. heb ik aan dit verzoek voldaan. De Statia Heritage Research Committee (SHRC) is momenteel bezig met een onderzoek naar de gang van zaken rondom de opgravingen. Wij volgen dit proces en wachten met interesse op de onderzoeksresultaten. Waar nodig voorziet het ministerie van OCW het Openbaar Lichaam Sint Eustatius van advies.

Fysiek domein

Het fysiek domein behelst onder andere de natuur en de infrastructuur op het eiland. De natuur op Sint Eustatius verdient aandacht om weer te kunnen floreren. De infrastructuur zorgt voor de verbinding met eilanden rondom Sint Eustatius. Beiden zijn belangrijk voor een duurzame investering in het toerisme en daarmee ook in de economie. Daarnaast dragen ze bij aan de leefbaarheid op het eiland. Het OLE heeft daarom recent een opdracht uitgezet voor het uitbreiden en renoveren van de Gwendoline van Putten-school. De start van de bouw staat gepland in maart 2022.

Opening luchthaven

Op 27 augustus 2021 zijn de nieuwe FISO (Flight Information Service Office) toren en passagiersterminal op de F.D. Roosevelt Airport feestelijk geopend. Met muziek en dans werd gevierd dat Sint Eustatius nu een luchthaven heeft die klaar is voor de toekomst. De regeringscommissaris bedankte in haar toespraak de ministeries van IenW en BZK namens de Stataanse bevolking voor hun steun. Een aandachtspunt blijft het meerjarig beheer- en onderhouds-programma van de luchthaven. Hiervoor worden momenteel de financiële mogelijkheden verkend.

De officiële opening van de nieuwe terminal

Anti-erosie

Opnieuw ging het afgelopen halfjaar veel aandacht uit naar maatregelen om verdere erosie tegen te gaan. Inmiddels zijn de eerste resultaten van de metingen met betrekking tot stromingen, getijden en golfslag bekend en worden geanalyseerd. De resultaten worden gebruikt voor maatregelen tegen kusterosie en voor de renovatie en uitbreiding van de zeehaven.

Wegwerkzaamheden

Het wegenproject Road Behind the Mountain wordt met extra urgentie in gang gezet. Deze weg is belangrijk voor de economische ontwikkeling van het eiland omdat deze weg leidt naar een gebied met een breed aanbod in de toeristische sector. Goede bereikbaarheid is daarom essentieel. Het streven is om de aanbesteding voor de Road Behind the Mountain in Q1 van 2022 van start te laten gaan. Wel hebben er in november reeds werkzaamheden plaatsgevonden om de weg, vooruitlopend op de definitieve reconstructie, al te verbeteren. Zo is de weg verbreed, geëgaliseerd en voorzien van een waterafstotende toplaag. Verder wordt gewerkt aan de eerste fase van de luchthavenboulevard. Naar verwachting zal de aanbesteding van deze weg eveneens in Q1 van 2022 plaatsvinden. Het OLE ziet erop toe dat lokale aannemers voldoende kans krijgen om deel te nemen aan deze projecten.

De staat van onderhoud (september jl.) van de Road Behind the Mountain.

In november hebben tijdelijke werkzaamheden plaatsgevonden om de Road Behind the Mountain voldoende begaanbaar te maken.

Loslopend vee/Roaming animals

In de zevende voortgangsrapportage werd gemeld dat het Roaming Animals-project op weerstand is gestuit bij de bevolking en bij boeren. De weerstand had betrekking op het begin van de werkzaamheden in het Boven Nationaal Park, terwijl bewoners in het stedelijk gebied grote problemen ervaren met loslopend vee. Het is van belang dat de natuurschade in het Boven Nationaal Park zo snel mogelijk wordt gestopt, voordat de schade onomkeerbaar wordt. Daarom is besloten om het vee tegelijk in zowel het stedelijke gebied als in de natuurgebieden te ruimen. Omdat het probleem rondom loslopend vee niet op zichzelf staat, heeft het OLE een integrale aanpak ontwikkeld. De aanpak bestaat uit landbouwontwikkeling, natuurherstel, het verwijderen van loslopend vee, het verbeteren van de veterinaire dienst en voedselveiligheid. De stuurgroep Land & Water heeft dit programma, Integrale Aanpak Land Herstel genoemd, inmiddels vastgesteld.

Dit is een alledaags beeld op Sint Eustatius. Het Caribbean Netherlands Science Institute (CNSI) heeft begin dit jaar uitgerekend dat er naar schatting zo'n 15.000 geiten rondlopen in het noordelijk deel van het eiland, waarvan 8.000 in Nationaal Park Boven.

Het programma valt onder de Uitvoeringsagenda Natuur en Milieu (NEPP) van de ministeries van LNW, I&W en BZK. Deze uitvoeringsagenda richt zich op het creëren van een weerbare en een gezonde natuurlijke omgeving, waarin belangrijke Caribische soorten en ecosystemen kunnen worden behouden. Tegelijkertijd moet er ruimte zijn voor sociaaleconomische ontwikkeling en het behouden van de culturele identiteit van het eiland.

Tot slot

U ziet dat er ook dit halfjaar gestaag gewerkt en veel gebeurd is. Mijn dank gaat dan ook uit naar iedereen die zich inzet om het eiland er bovenop te helpen. Dat de Statianen energiek en fier zijn heb ik de afgelopen jaren met eigen ogen gezien. Maar ik constateer ook dat we er nog niet zijn. Er is op punten verbetering nodig, zodat de resultaten van de bestuurlijke ingreep geborgd kunnen worden. Als iedereen zijn of haar verantwoordelijkheid neemt en adequaat handelt volgens de kaders van goed bestuur, komt het herstel van de reguliere verhoudingen op Sint Eustatius steeds dichterbij en ten goede aan het eiland en haar bewoners.

De staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,

drs. R.W. Knops